

ԱՐԻՏՏԱՐԸ

ՈՒՄՈՒՐԸ ՏԻՆՅԷ

ՎԷ ԻՒՄՅԷ ՎԷ ՓՕԼԻԹԻԳԻՅԷՅԷ ՏԱՒԸ ՂԱԶԷԹՍՏՐԸ



Աւետարանի հեր սայր կիւնիւն Եւրօլուսար: Աւետարանի վերջին 1 1/2 վէ արժը պարզ 1/2 մէճարիւն, վէ հուստիւսի 30 փարայա արք: Ղազարայա տերն իշխուց կեօնուրիւն Թահրիւսի վէ արօնէ հազարմագ իշխուց մէքթուր վէ արգէ: Եւրօլուսար Աւետարանի խանրնաւ Մր. կրիւն իսմիկէ: Արտատրութիւն տիր:

Ն Ի Ս Ի Գ

ԻՅԹԱՆՊՈՒՆ 30ՆԻՍ 15. 1880.

Ն. 24

ՄԷՎԱՍՏՏՐ ՄԻՆՏԵՐԻՆԷ

Ինճիւն ինճիւն: — Թէրագի: — Ափրիգա: — Ճարտարապետութիւն: — Զերբազարութիւն: — Աստուծոյն քիմապը տիրքեան: — Ազօրայտան պիր մէքթուր: — Փրօթէսմանն լարտա տախի էյի աստիւր կէօրմէյօրուր: — Փօլիմիգա հաւաթիսի: — Մալիյէ վէ Թիւննարիյէ:

ԻՆՃԻԼԻՆ ԻՆՓՈՒՇՈՐԸ

Ինճիլի Գրիսթիյանը լարաֆրնան լեզուի օրնանուշ օրն միսիօնէր շիրքէլէրինն աստի շիւտի 70 է պալիւ օրուր: Ինկիլիէրատա 27, Ամէրիգատա 17, վէ Ալմանիատա 19 միսիօնէր շիրքէլի վար արք: Պիւթիւն արնեատա թարգրիպէն 2,500 էյրօփալը վէ Ամէրիգալը միսիօնէր, վէ 23,000 էէրլի վալի վար արք: Միսիօնէրէրինն սայ ու զայրէթիյէ ճէման 1,650,000 նուֆուս Գրիսթիյան օրնուշ տուր: Եալընը 1878 տէ ճիւնիսթանտա 60,000 տէն ղիյատէ փութ փէրէթիւր Գրիսթիյանը զապուլ էթմիլէր տիր: Միսիօնէր շիրքէլէրինն սէնէ պէ սէնէ թօփլաւը զարը մէպլալ 1,250,000 լիւրայա պալիւ օրուր: Պու մէպլալըն եարընընը Ինկիլիէրատաքի Գրիսթիյանը վէրիւր: Միսիօնէրէրինն մէքթուրէրինն 400,000 շայրտ թալիմ ու լեքիյէ օրնուր: Միսիօնէրէրինն սայ ու զայրէթիյէ Գրիսթիյանը մուգատաէն 276 մուսթիլիֆ լիսանլարա լեքթիւմէ, վէ Գրիսթիյանը մուգատաէն 148,000,000 նուսիւն թապ ու նէշը օրնանուշ տուր: Եթմիլիպէն ղիյատէ վաճիլ զապիլէլէր լիսանլարը իշխու հարաֆաթ իհատա օրնանուշ, վէ իւմի սարֆի վէ լիսան վէ իւլում ու ֆիւնուսէ տախի սարի պիր չօգ թիւթալար զալէմէ արընընը արք:

ԹԷՐԱԳԻ

Ճիւմէ միլլէթիւր իշխու էն ղիյատէ ֆախտէլի օրն լեքարգի նալը պիր լեքարգի օրտուղնտան պուստան էվիլէրի պէնաիմիլատէ պահս էյլէտիք: Պու սիւալէ ճէվապէն պապլարըն էն էյի լեքարգի սէնաիճէ լեքարգի տիր տէմէլէրի սահիճ օլուպ օրնալընը աննամագ իշխու լեքարիսի ալէմ շէհատէթիւնէ միւրաճաթ լեքարգի, վէ սէնաիլին պապլա պիր գուվլէթիւն մուհաֆապա օրնանալը լարաֆրտէ պապի զալումալաճարընը կէօրտիւր: Թարիսի շէհատէթիւնէ նալարէն սէնաիճէ լեքարգի սալթ իշխալաթը մատաիլէտէն իշխու կէլմէլայ ալլի պիր լեքարգի ասարը արք, վէ սէնաիճէ

լեքարգիինն հրֆղ ու պապար իշխու գուվլէլի ալլիյէ լալըմ արք, եօլսա սէնաթլար ինգիլարա պուլուպ մահլ օրուրընը: Իմոն, ինսանլարըն լեքարգի ու սատաթիճէ մէրթէպէի պալայա վաւը օրնալըն իշխու նալը պիր ագլի գուվլէթ լալըմ արք: Պալը քիմսէլէր ղանն էտէրլէր քի սալթ ալլու ֆիւրքէ թալիմ ու լեքարգի քեաֆի տիր: Պուսանլարըն էֆրեարըննա ինսանլարըն սէֆալէթ վէ փէրիլանիլէթիւնն մէնպաի սալթ ճէհալէթ տիր, վէ ինսանլարըն սէֆալէթտէն գուրլեքարգի իշխու էն միւրաթիւր վէ եէկեանէ շարէ իւլում ու ֆիւնուս տուր: Պու էֆրեարտա օրնալըն քէնաի միլլէթիւրինն լեքարգի ու սատաթի իշխու ասի վէ ալի մէքթէպլէր քիւլաւ օրնանալընը սարըն էտէրլէր: Ալլը սէլիմ սահիլի օրն հէր աստէմ գապուլ էտէր քի ճէհալէթ հատար ղաթիւնտէ պիր պէրա արք, վէ սարի պիր չօգ պէլարընն տախի մէնպաի տիր: Էֆրեարըն միւրաթիւրէն սահիլի օրուպ միլլէթ վէ վաթմանընը սահիլի սէվէն հէր աստէմ քէնաի միլլէթիւրինն իւլում ու ֆիւնուստէ միւրաթիւր մէրթէպէ սիւրաթիւր իշխու մէքթիւր արքու էտէր, վէ պու մաղսէտէ վաւը օրնագ իշխու պիւթիւն գուվլէթիլլէ շալընընը հալըր արք: Պու ճիւմէլիլ էինն սիւալ էտէրիլ քի պիր միլլէթ քէնաի իւմիս վէ էմիլլէթիւրի եալընը իւլում ու ֆիւնուս իւլլէրինն գոմաղա արքու էթաիլի լեքարգի ու սատաթիլին մէրթէպէի պալարըն վաւը օրնալիլը մի: Պու նօգթա իւլլէրինն պալը միւրաթիւր ղալընը պէյան էթմէք իսթէրիլ: Էվլէլա, սէնաթլար կիպի իւլում ու ֆիւնուս տախի պապլա պիր գուվլէթիլլէ մուհաֆապա օրնանալընը սարըն պալի գալումալ, իւլում ու ֆիւնուստէն վէ սէնաի ու մէտէիլլէթիլլէն ղէվալիլն տախի լեքարիտէ պիր չօգ էօրնէլէր կէօրիւրիւր: Ալլի լեքարգիինն մուհաֆապալը իշխու պապլա պիր լեքարգի, վէ ալլի գուվլէթիլլէ պապարըն իշխու պապլա պիր գուվլէթ լալըմ արք: Մանիլլէն, ճէմիլլէթի պէլլէրիլլէինն իշխալաթը ու մուսթիլիսի իւլթիլաւընտան օլարագ աստիլլէրինն էքտէրիսի քէնաի վալըլլարընը գընալը սղէմիլի չիթիմ ճիւր վէ չօպանըր կիպի իշխու կէլլարմէյէ մէքարգի օլուպ աննագ ալ աստիլլէր տէրէ-

ճէլ ալլիյէտէ լալիմ ու լեքարգի կէօրէպիլլէրիլլէր: Պալիսէն, ալլ ու ֆիւրքէ թալիմ, եանի սալթ իւլում ու ֆիւնուս, պիր միլլէթի ֆէսալը արալարտան մուհաֆապա էթմէյէ հատար ղաթիւնտէ մուլթէտիր տէյիլ տիր: Պիր միլլէթ ալլարըն հատէյէ մալլը օլնաւալըն սահիլի պէրիսուրտար օլամալ, վէ սալթ իւլ պիր միլլէթիլլէն ալլարըն լեքարգի էտէմէլ: Պիր միլլէթ մատաի սուրէթտէ սատաթիլլէթ վէ ալլի սուրէթտէ լալիմտէ հէնն գատար լեքարգի էտէրսէ էթմէյէ, էյեր օլ միլլէթի լեքարգի էտէն էֆրատա եալումը, հիլլէքար, լեքարգի, միւրթէպլ վէ ֆատար իսթէր, օլ միլլէթ սահիլի պէրիսուրտար վէ սահիլի միւրթէպլտէ պիր միլլէթ տէյիլ տիր: Փատար պիր միլլէթ նէ գատար ալիմ, լեքարգիլլէ վէ ղէնիլլէն օլնալ, էինն ղէվալ պալարըն վէ մահլ օլնագ լարաֆրտէ տիր: Նիպուր նամ միւրթէրիլլէն պէյանը իւլլէր, «Հէր հանը միլլէթ մահլ օլնուշ իսթ, պապլա պիր էօլ իլլէ տէյիլ, աննագ քէնաի քէնաիլի լեքարգի էթմէքէ մահլ օլնուշ տուր»: Միլլէթիլլէրինն քէնաի քէնաիլլէրինն լեքարգի վէ մահլ իշխու գուլլանալընը ղէնը իսթ ֆէսալը արալագ ղէնընտիր: Պերիլլէթիլլէն վալթընտարի Աթիւնալընը միւրալ կէթիլլէթիմ: Օլարտա իւլում ու ֆիւնուս ճիւմէլիլլէ Աթիւնալընըն ու մուսթիլլէ օլտուրընը մէրթէպէի իւլլէյէ սայքի սարի հիլ պիր միլլէթ վաւը օլնամընը արք: Իւլ ու հիլլէթ վէ սէնաիլի ղարիֆէ լարաֆրտէ ֆէվլէ էլ աստէ պիր ղալընթ վէ արքու վար իսի, լալընն ծնարընն ալլ ու ֆիւրքէ թալիմ ու լեքարգիլլէրի ծնարընն ալլարընը լեքարգի մուլթէտիր օլնալը, իւլում ու ֆիւնուստէ լեքարգի օլ Աթիւնալընը հիւնի ալլար լարաֆրտէ ղիլլէ իհատ էթմէյէ եալսօտ ֆըրպ ու ֆիւնուս լարաֆրտէն շէվիլմէյէ ղալըն քեաֆի իսի: Աթիւնալ մէտարիլլէն սէնաիլին տէրէճէի նիհայէ լեքարգի պուլումը օլտուրըն էյլլէ պիր վալթընտա էինն շէնըն մէքթիւրտէ հիլլէթ էտէն ալլարըն ֆէսալ փէքտէնէլլէ իսի: Աթիւնալ շէնընիլլէն հատար ալլարըն պիր ղէնըն էյլ պօղուլ մուշ իսի, վէ Աթիւնալընըն իւլում ու ֆիւնուստէ ֆէսալըն ալլարըն իւլում ու ֆիւնուստէ ֆէսալըն ալլարըն կէլլէմէլիլլէն Աթիւնալ ֆէսալա մաղլուպ օլտուր, շէյլլէ քի

վալթիլլէ մէտարիլլէ ու սէնաի վէ հիլլէթ պէլիլլէ լեքարգի օլնանն օլ շէնը քէնաիլլէ մէպար օլտուր: Լարիլլէ պիր միլլէթիլլէն սատաթիլլէ ու լեքարգիլլէրինն մուհաֆապա էթմէք վէ արթընագ իշխու սալթ ալլի լարաֆրտէ կէօրէն էօրնէլլէ տէյիլ տիր: Աթիւնալընըն վալթի օլտուր քէյիլլէթ քէնաի իւմիլլէրինն սալթ իւլում ու ֆիւնուս իւլլէրինն գոմաղա օլնալ պապլա միլլէթիլլէրէ տախի վալթի օլտուր: Պու կիւն ֆէթրալընտա, Պէրիլլէտէ, ֆարիտա, Լօնարտա, Նիւ Եօրթալ վէ սարի էթրէրտէ ալլըն աստիլլէր իւլլէթ օլնուշար արք քի մէտէիլլէթի հալըրէ ասարընը մուհաֆապա, վէ միւրթէպլտէ ծնարըն լեքարգի վէ լեքարգի էթմէք իշխու իւլում ու ֆիւնուստէն սահալ ղիյատէ գուլլէթիլլէ պիր վալթիլլէ լալըմ արք: ԱՅՐԻԳԱ Աֆրիգանըն Ուկանտա նամ մէմէքէթիտա էլլէն սէնէ գատար շալընը օլտուր Մր. Ուկանտա նամ Ինկիլի միսիօնէր մէպար մէմէքէթիլլէն իւլլէտալընտան օլնուպ Լիլլէպա նամ հիւլումար լարաֆրտան Վիլթիլլէրա գրալլալա լիլթալլէնտալընը պիր նամիլլէ համը օլտուր իւլլէ նէքէր ղէվաթ իլլէ պէրապիր եալընլարտա ինկիլլէրայա ալլաթէ էթմիլ տիր: Մր. Ուկանտա սարիլ 26 տա Լօնարտա պիր էնհիլլէնն մալսուտա Ուկանտա մէմէքէթիլլէ վէ էսալիսի հալընտա ալլաթիլլէ շայն պիր նուլթ իրատ էլլալիլլէ: Ուկանտա Նիւնալա եալսօտ Վիլթիլլէրա նամ կէօրիլլէ շիմալի վէ շիմալի շարք սէվալիլլէտէ վալթի վալթի պիր մէմէքէթ տիր: Մէքէր մէմէքէթիլլէն հալարը լարաֆրտա օլնուպ, նէ գըրըն չօգ սուլուք նէ տէ եալըն չօգ սընագ արք: Մէնէնիլլէ հէր մէվիլլէտէ հէր ալ մէքէր մէմէքէթէ եալումար եալար: Օրտա միւրթէպլ վէ միւրթիա աղալար օրնանալըն վար արք, վէ էնպաի ղալիլլէ, սէպլէվաթ վէ մէյլլէ կէլլէրիլլէր: Գահլէ աղալըն վէ պիր նէվ ճիւնալլէտէն ճէվիլլէ եալումալ պիլլէր: Օրնանլարտա ֆիլլէ, եալան ճամուղա, եալան էլլէի, կիլլէտան, եալան տօնուր, ճէյրան վէ սարի հալընլար պուլումար: Մէքէր մէմէքէթիլլէն ուտուրը հիլլէլա մէթիլլէ հիլլէլլէթի միւրթէպլիտտէ իսթ տէ, գալիլլէրըն իւլլէտալընը հիլլէտար իւլլէրինն իսպը լեքարգի վար արք, վէ պու բուհալ մէմէքէթ իշխու չօգ տէֆա հիլլէտարըն նէգալիլլէթիլլէտէ էտէրէր: Էյալլէթիլլէ իտարիսի պու բուհալա իշալլէ օլնանուշ տուր, վէ պուլար մուհալլէ վալթընտա հիլլէտարա միլլէտարըն մուսթիլլէն ալլարըն վէրիլլէր: Բուհալ սէնէնիլլէ իւլլէ սընըն հիլլէտարըն սէրալընտա, վէ սալթի գալան տօնուրըն սընըն իտարիսի քէնաիլլէրէ իշալլէ օլնանն էյալլէթիլլէրէ կէլլէրիլլէր: Հիլլէտար վէֆաթ էթիլլէտէն իւլլէտալ քէպիլլէտէն իւլլէ

հենի հիւքմտարը ինքնուրույն կտերըր : Վէճաթմ էտէն հիւքմտարա խալիք օլմադ իւզըն օնուն քիւչիւք օլուլարընտան պիւրնին ինքնուրույն էթմէք ասթթտէն տիր , վէ չօնուղուն սեպալթթիտէ վալիտէսի վէ հիւքմտարըն ինքնուրույն մէմուր օլուն իւչ րուէսա վէքիւլթէն մէմէքթիւն խտարէ էտէրըր : Ուկանտա մէմէքթիւն-տէ էհպիլ ալթլուամուս պէլլէրնէ պիւր մէշթիւն սարարըր , սէրոյ թագըրըն-տան օլապըր իսէ Արտալար կիւլի կիլիկիւզ դուշանըրըր : Բմթէգա սըրմա սաչազը լիպաս կիլիկիւր , պաչընա ֆիւս գօր , գըր-մըզը կէմէնի կիլիկիւր վէ գըրըն գուշանըր : Հիւքմտարըն եալթէրըրի գըրմըզը վէ պէ-յադ էլպիտէ կիլիկիւրըր , վէ միւթէնէվիլի թիւքիւնըլըր իւլէ միւսէլլաւ աըրըր : Աս-քէրըր Մըսըր օրոտուսուէտան գաչան պազը նէքիւլթէրտէն պիւր ալ թալիւմ էօյ-րէնիւլթէր տիր : Շիմտիլէ գատար մէգըիւր մէմէքթիւն 2,000 գատար թիւքիւնէք , վէ թապազ , քեասէ , սյինէ , պըչազ վէ սալիւր կիւլի պիւր չօք ճիւս էլիւրիս էհեա ու էմթիտաը կիրմիլ տիր : Բուէստան պազըլար Արապճա օգուլուպ հազմադ պիւրըրըր , էէրըրըրտէն պազըլար տալի միսիօնէրըրն էանընտա թալիւմ ու թէր-պլյէ օլոււտարաք Լաթիւն հուրուքաթըր իւլէ քէնտի լիսանըրընը օգուլուպ հազմադ ալ վազըթ գարֆընտա էօյրէնիւրըր : Ու-կանտա աղան իչիւն շէտիս ճէգա վէ-րիլիպ , պու գապահաթիւտա թուքուլան էրքէք վէ գատարն գաթիլ օլոււտարըր : Ուրըրըրըրա ճէգա օլմադ իւզըն օնլարըն էլլէրի եալիսա գուրուգըրըր քիւլիլիւր , էէր-ըրըր պիւր չօք իւսէլլարա թալիւնըրըր , վէ էն պէլլաք իւսէլլարըն Գապօնտա , էանի իւպիւք թէսմիլէ էտէրըր : Ուկան-տալարըն պու իւսն հազըրընտա օլան հէի մարուսթըր տիւնէսըր օլ իւսն խալք էթմիլ օլմադըն պիւլլէքտէն իւպարէթ տիր : Կէօրիւնիւր քի ճան հազըրընտա եալիսա ալարէթ հազըրընտա օնլարըն կիչ մարու-սթըր էօք տուր : էհպիլ զէքի օլուպ հէր շէյի գօլոյ էօյրէնիւր , վէ պիւնէ գատար սայըլարը վար աըր :

Էվէրի սըր վէթէքըրի կիւլի օճաքըրը վէ մէնէքըրիւր տիրըր : Եաթազըրըր օլմադըր գուրու էէրնէ եաթարըր : Թա-սմտա սըչազ եալիսա չաթիւ գուլլան-մազըր իսէ տէ , թէմիլ տիրըր , իւչըրի վէ մէնտիլ իսթիւսա էտէրըր : Գաչիւլէ իչիւլիւր անճաք էէրըր : Թիւքիւնէք աթ-մազը պիւլլէյալ , խալչալարը իսթիւսա էն թուքարաք աթարըր , վէ գուրոււնուն նասըլ օլուպ տա պիւր շէյէ տէյմէսիւնէ թէտաճիւր էտէրըր : Ուկանտա աղա զարը-լար վարա իւլէ սաթըն աընըլար , վէ վարապը օլմադան սաթիմ գարը սաչիւլի օլմադ : Բմթէգա հիւքմտար Մր. Ուկ-ընա էլիւրիստան քէնտիլի իչիւն պիւր պէյազ գարը կէթիւրմէսիւն ըմարըրըր տըր , լաքին Մր. Ուկըն պու պապտէ էվիլլա գարընըն րէյիլի թաչիւլ էթմիլէք լազըրըրըրուէն օնա պէյան էթմիլ տիր : Մր. Իսթիւնի նամ Ամէրիւպալըն սէյաւըն վէ սալի ինիլիւր սէյաւըրըն քէշթ վէ թարիք էթմիլէքըր Նիւսիսա եալիսա Վիք-թօրիս կէօլիւ իւրուտէ Աֆրիկանըն օլ ճիւլէթիւնի սիւզալիթապը վէ մէտէնիլէ-թիւնի մէքէքի օլմադաք աըր : Կէօլիւն 2,000 միլ սէվաչիլի վէ պիւր չօք ատալարը վար աըր , վէ պու ատալարըն մէնգարէսի չօք կիւլլա տիր :

Ինիլիւրըրն Ուկանտա աղա պաչ նէ-ֆէր միսիօնէրըրի վար աըր , վէ օրայա էէնի միսիօնէրըր կէօնաէրմէք նիլլէթիւն-տէ տիրըր :

ՃՈՓՕՆՏԱ. ԹԱԼԻՄ ՈՒ ԹԵՐՊԻՅԷ

Ճալիօնուն մէարիքի ուսումիլէ նազըրը Մր. Թանուգա Ամէրիւքանըն մէքեաթիւր ալլէ վէ առիլէսիւնի թէքիւլէր էթմէք մէ-մարիլէթի մարսուսէսի իւլէ 1871 տէ մէ-

մարիլէ մէգուրըլէ իւլամ օլոււտու : Միւսմիլէյն Ամէրիւքատան ալուլթիւնտէ հիւքիւնէթէ պիւր մուքաասալ րալիթթօ թաքտիւմ էլլէտի , վէ ճալիօնտա տալի Ամէրիւքատա ճարի օլան թալիւմ ու թէր-պլյէ ուսուլը կիւլի պիւր ուսուլը թալիւմ ու թէրպլյէ թէէսիս էթմէք իչիւն րուէսա սաթ իսթիւսալ էլլէտի : Պիւր գաչ ման մուգատուէր Մր. Թանուգա քէնտի պէլլէ-նի րալիթթօնուն հիւքիւնէթէ թաքիւլմ էլլէտի , վէ հիւքիւնէթ պու րալիթթօյու ինիլիւր լիսանընտա տալի թալի ու նէշր էթմիլտիր : Աթիւնէքի մարուսթըր մէքըրըր րալիթթօնուն ալլէլ իւլ :

Ճալիօն 54,245,000 սէքէնէյի հալլի օ-լուպ խտարէլ մէքեաթիւր ճիւլէթիլլէ էէ-տի պէլլաք էյալլէթէ միւնգատիւր տիր , վէ պու էյալլէթիւրաէ 1,552,410 էրքէք վէ 545,768 դըշ շայիւրաանը օլան 24,281 մէքեաթիւր տալլէ վէ 1,178 մէքեաթի-պի մարսուսէ վար աըր : Գէլլալէք 20,522 շայիլտի հալլի օլան 589 մէքեաթիւր ա-լլէ վար աըր : Ճալիօնուն վալիթթալիթըր օլան Թօքիօ շէհրիտէ պիւր միլլէթ տար-իւլլիւնուն օլուպ , պու տարիւլլիւնուն-նուն տէրթ շիւլլալի , էանի էտէպլլաթի , իւլմ , հուգուգ վէ թըլալ շիւլլալէրի վար աըր : Ատի մէքթիւր մէտարիքաթըրըն պիւր գըմըր վէրիլլէրտէն , պիւր գըմըր շա-նիւրտէրտէն աընուն իւճրէթտէն վէ պիւր գըմըր տալի էհալիւնի խանէլլիւնտէն թէսմիլլէ օլոււտար : 1879 տա մէքթիւր է-րիւն թէքիւլ վարսուլթըր 1,400,000 Նա-մանիւր լիւրաըր խալ : 1875 տէն պէրու մէքթիւր իչիւն էհալի թարաքընտան վէրիլլէ խանէիւն միգատարը 2,000,000 լի-րալ Օմանիլլէ պալիլ օլմադ տուր . պոււն-տան մատա 284,000 տէօնիւմ արազի պա վալիլլէթիւն մէքթիւրէրէ թէքիւր վէ թէպէրու օլոււտուլ տուր :

Ճալիօն մէլլէքէսի գըրըրըն թալիւմ ու թէրպլյէսիւնէ պէլլաք էհէմիլլէթ վէրի-յօր , վէ քէնտի մարաքիւր իւլէ գըրըր ի-չիւն պիւր մէքթիւր քիւլլապ էթմիլ օլուպ չօք քէրիլէ պու մէքթիւր զլլալարէթիլ թալիլի վէ թէշիլէք էտէյօր :

ՃԵՐՐԱՀԼ ԸԳՏԱ. ԹԵՐՐԱԳԻ

Մր. Մաքօլէ նամ ինիլիւր միւլլէրիլի ին-իլիթէրընըն քէնտի վազթընտաքի հալի-նի օլ վազթընտան էիւլ էլլէ սէնէ էվիլլէքի հալլիլլէ թաթիւրէք էտէրէք շէյլէ տէր : «Էյէր շիմտի ֆազիլի պիւր սալլէ պիւր գա-զըյա օղալալ սապաթիւրապ , եալիսա պըչազիլ վէ էա թիւքիւնէք վուրուլուպ եարալանտա , պոււտան էիւլ էլլէ սէնէ էվիլլէ սապաթիւրան եալիսա եարալանտա պիւր սաըրըրաէ եալիսա պիւր գէնիլիւն ա-տէմ գատար սուհուլլէթիլ թէտալի օլու-նուպ շալիւք իքաթաթ քէսպ էտէպիլիլի :» Ելլէ միւլլէրիլի միւսմիլլէյն 1685 թարի-լիսի տալի քէնտի սարը իլէ մուգալէսէ էտէրէք տէր օլ վազըրթ քէյլլէրիլ թէ-միլ հալլապընը թէնէքիլիւս էտէնիլէր ա-րապընտա վուրու պոււտան վէքիլաթ շիմ-տի շէհրէրիլ սոզըրաք հալլապընը թէնէք-ֆիւս էտէնիլէր արապընտա վուրու պու-լան վէքիլաթապ չօք զլլապտէ խալ , վէ օլ վազըրթ ինիլիլէրիւր քէյլլէրիլտէ շիմ-տի Աֆրիկա սէվաչիլիլտէ էօլլէրտէն զլլապտէ սաթիլէօլիւր խալ :

Մաքօլէ պու սէօլլէրի պոււտան 55 սէ-նէ ադտէմ էազմիլ տըր , վէ շիմտի պիլ-տէյլիլիլիլիլէքի ճէրրաչըր պու սոն 55 սէ-նէ գարֆընտա Մաքօլէտէն էվիլլէ 130 սէ-նէ գարֆընտա էթմիլ թէքազիլտէն զի-յապտէ թէքազիլ էթմիլ տիր : Պու թէ-րազիլ ֆիլիւսալիւս ալիւմ տիլգաթա շա-յան տըր , վէ միւլլէթիւտանի միլլէթիւրտէ հէր սընէքիտան օլան առիլլէր պու թէ-րազիլտէն իսթիլլաթաէ էթմիլլէր վէ էթ-մէքտէ տիրըր : Ճէրրաչըրըն թէքազ-գիլիլիւս եարալում էտէն իսթիլլաթըր միւ-քիտէտէն պիլի տալի շու սուր քի մէճ-

րոււլար քէքէքէր եալիսա էլլէր թէսմիլլէ օլոււտան մատտէլի գօզլապըրըրնտա կէվէյիւր պալըրըրար , վէ ալըր սուլ-մազըր : Գլօրօֆօրմուս պու գուլլէթի 1866 տա քէշթ օլոււտու , վէ պու մատտէ օլ վազըրթտան պիւրու հէր միւլլէթիւտան մէմէքթիւտէ իսթիլլալ օլոււտույօր : Պու մատտէիլի իսթիլլալիլտէն հուսուլէ կէլլէ ֆալիտէլլէրի մէշուր պիւր ճէրրաչ շէյլէ թարիք էտէր : «Պու մատտէիլի իսթիլ-րալի իւլ կէշէն 55 սէնէ գարֆընտա պի-չարէ խտար վէ մէճրոււլարըն նէ գա-տար էլլէմ ու էլլէթիւտէն ազապ գալըրը-լարընը նազը ու թարիք էտէմէմ : Ամէ-լլաթըր ճէրրաչիլլէ իճրապը էանապընտա խտարընըն շէքտիլլէ էլլէթիլլէ ու իլլիլլապ հատըր զաթիլլաթ էթէհամիլլիւրապ օլ-տուգատան մատա , պու էլլէթիլլէ շէքմէք գօրգուսու պիլչարէ խտարընըն տէշէ-թիլի մուճիլ օլարաք օնուն ալըրընըր գաթ գաթ սըրըրըր խալ : Պու ալըր վէ իլլիլլապ վազթըր գըսապ տալի օլապ , էի-նէ տէշէթիւտիլ խալ , լաքին պալլէն օլ տէրէճէ ուղուն սիւրէր խալ քի սոն տէ-րէճէ էիւրէքիլ վէ սապըրըր օլան առիլմ պիլլէ թէհամիլլէ էտէմէլլալ խալ : Ամէլլաթըր ճէրրաչիլլէ իճրապը վազթընտա խտարընըն շէքտիլլէ կէլլէթիլլէ իւրիւրտիր , վէ պիլչարէ խտար սալլալ իճրա օլոււտալ պիլլաթիւքտէն սոնիլա տալի չօք քէրիլ էրույապընտա օլ էլլէթիլլէ ու տէշէթիլլէ շէքի խալ : Շիմտի պոււնըրըն կէօլիլի կէշալի , վէ պէլլաք էլլէթիլլէ տէշէթիլլէ հօք տուր : Ինտանըն ֆիլիսալիլ խտարըրըն պու էլլէթիլլէ ու տէշէթիլլէ գուրթարալապ շարէ պոււտու : »

Գլօրօֆօրմուս իսթիլլալիլտէն էվիլլէ պիւր չօք առիլլէր տէշէթիլլէ ալըր վէ էլլէթիլլէ շէքմէքիլլէրիլի պիլլէրէք քէնտի իւլլէրիլ-րիտէ տալլաթըր ճէրրաչիլլէ իճրապընտա րալի օլմազըր խալ , լաքին գլօրօֆօրմ իսթիլլա օլոււտալ մալլաթըր ճէրրաչիլլէ-տէն օլ գատար գօրգոււլալոյ , վէ պու էհիլլէն շիմտի մալլաթըր ճէրրաչիլլէ չօք-ճա իճրա օլոււտույօր : Մուգատտէմա ճէր-րաչըր մալլաթիւտան հաթըր օլան էլլէթիլլէ վէ ալըրըր վազթըրըր գըսալլաթ իչիւն հատտէն զլլապտէ աճէլլէ էտէրըր խալ , շիմ-տի խալ զլլապտէ սապըր ու սիւքիւնէթիլլէ վէ զլլապտէ տիլգաթ ու իսթիլլալլէ մալլաթ-մալլաթըր ճէրրաչիլլէ սաչապ զլլապտէ գուսուրուսալ վէ թէշիլլէքիւր տիր :

Փրօֆ. Իսմիլըր նամ զաթ տալիլ մալլ-լաթ իճրապընտա ճէրրաչըրա չօք սու-հուլլէթիլլէ պիւր էօլ իճապ էթմիլ տիր : Մուգատտէմա ճէրրաչըր պըչապ իլէ ա-մէլլաթ իճրա էտէր իլլէն գան քէնտիլլէ իւլլէրէ ազապըրընտան ճէրրաչըր ճէնտիլի սալլաթ օլան գըսալարընըր շիւրիւք գըսա-լարընտան գօլապա թէքիլլէք էտէմէլլէր խալ : Լաքին շիմտի Փրօֆ. Իսմիլըրըն ի-ճապ էլլէթիլլէ էօլ իլլէ ճէնտիլլէ մալլաթ-լաթըր ճէրրաչիլլէ իճրա օլոււտուսալ մէ-սէտիլ օլ գըսալարընտան օլան էլլէ պիւր սու-րէթտէ տիլչարըր շըքալըրըրալիլլէր քի ճէրրաչ մալլաթըր իճրա էտիլ պիլլիլիլլէքէք գատար օրայա գան կէլլէլլէ :

Պիւր գաչ սէնէ ազապ մալլաթի հէր ա-մէլլաթըր ճէրրաչիլլէտէն սոնիլա ալ էա մալլաթըր իսթիլլալ հուսուլէ կէլլիլ խալ :

Պու իլլիլլալ պալլէն խալիլիլ օլար խալ խալ տէ , չօք տէքա դալլէթիլլէ շիտա օլուպ խտար պոււտան միւլլէ կէսալիլլէն վէքաթ էտէր խալ , վէ խտար տալանէտէ պիւր չօք խտարըրըր պիլլիլլաթտէ պոււտուալարըր վազըրթ իսթիլլալապալան էօլլէրըր չօք օլար խալ : Ճէրրաչըր ուղուն միւտտէթ թէտա-գիլլաթըր մալլապ իճրա էտիլ պոււտուլար քի եարապա իլլիլլալ գաչար էթմիլլիւն-տէ ճէնտիլլէ պիւր շիւրիւքիւր հաթըր օ-լուպ պոււտան պիւր նէվ իլլիլլէ իլլապ օ-լուպ վէ ճէնտիլլէ էալըրըր խալ , պիւնա-էն ալլէյն տիւլլապալար քի ճէնտիլլէ շիւ-րիւքիւրիլլէ էօլիւ աընտա արթըր իլլիլլի-հալլապ օլմազ խալ : Փաթիլլէր նամ զաթ ճէնտիլլէ եարալըր գըսալարըրըր տիլ-գաթիլլէ թէքիլլէ էտէրէք անտաըր քի օլ իլլիլլալ վէ շիւրիւքիւր հալլապա պու-լոււտան վէ կէօլ իլլէ կէօրիւլլէ օլան հալ-վանըրըրըն եարալարըն իչիւն կիրմիլիւն-տէն իլլէրի կէլլիլ խալ : Շիմտի ճէրրաչըր պու հալլապալարըն եարալար իչիւն կիրմիլիլլէ մէն էթմիլէք իչիւն մալլաթըր ճէրրաչիլլէյիլ էլլէ պիւր էէրալ է-տէրըր քի օրտնըն հալլապըր էճըրի քիմ-էէվիլլէ վալիլլաթիլլէ օլ հալլապալարըրըն տան թալլալ էալլալլէ տիր , քէպալլէք ճէր-րաչըր մալլաթըր իճրա էթմիլլէրի օլ էճըրի քիմէվիլլէ պաթըրըրըր , վէ մալլաթըր վիլլիլլաթըր սոնիլա եարալըր իչիւն հալլա կիրմիլլէքէք տէրէճէտէ էլլիլլէ սա-րարըր : Եարալարըն իլլիլլալալըն սէ-պէլլիլ հալլապա պոււտան հալլապալար օլոււտան օլմազըր , պալապտէ մէքըր թէտապիլլիլ ինթիլլաթիլլէտէն չօք ֆալի-տէլլէ սէմէրէ հուսուլէ կէլլիլլէ տիր : Եա-րալար պալապտէ մէքըրըր սուրէթտէ սա-րըրըրըրընտա ճէնտիլլէ նէ շիւրիւք-իւրէք նէ տէ իլլիլլէ իլլապ օլուպ , պիւնալլէն ալլէյն եարա իլլիլլապալան պէրի օլարաք եալլաք եալլաք էլլիլլէլլէ , վէ սալըր խտա-թալլաք թէշիլլէքիւրիլլէ մատա մալլաթըր ճէրրաչիլլէտէն խտար իչիւն էէնիլ պիւր թէշիլլէք տաչա իլլապ օլմազ :

Էսքի վազըրըրըրա ճէրրաչըր ճէնտ-տիլլէ պիւր աղապըրըր եալիսա պիւր գըսալարըր քէտիլլէքիլլէ վազըրթ գաթըն ազապըրըր սուրաթըրըրալ իչիւն չօք կիւլ շարէլլէր գուլլապըրըր խալ , լաքին 1350 թարի-լիլլէ սոզըրու Ամարգ Փալ նամընտա պիւր զաթ գան տամալարընտան չօքլարընըն ուճարընըր իլլիլլէք թէլլէր իլլէ պալլապալա պալապըր : Պու թէտալիլլէ պիւր գաչ սար իճրա էտիլալ : Լաքին պու իլլիլլէք պալլապ տալիսա ճէնտիլլէ իլլիլլապալա սէպէպ օլարը-լար խալ , վէ պալլապ շըքալարըրըրաքճա եարա քեալիլլէ սալալալալ խալ , պալլապըր շըքալարըր խալ պալլալ թէշիլլէքիլլէ խալ : Շիմտիլլէ ճէրրաչըրըն մէհարթիլլէ տամալ-լարըր պալլապալա իչիւն էէնիլ պիւր նէվ պալլ իճապ էթմիլ : Պու պալլ էլլէ պիւր մատտէտէն եալիլլալըր աըր քի սալա իլ-լիլլապալա սէպէպ օլմազ , վէ եալլաք եա-վալ շէվիլլալ ճէնտիլլէ մալլալ օլար :

Պալլէն տալլիլլէրիլլէ գարընըրընտա իլլ-յա օլան շիլլէրի շըքալարըր ուսուլլիլլաթ տալի պէլլաք թէքաթըր հաթըր օլմազ տուր : Պու շիլլէր գատընըրըն կէտէք օլուալարըր գօրգուլու վէ թէշիլլէքիլլէ խա-թալլալարտան սայըրըր Եաթըն վազըրթ լա-րա կէլլէնէտէք պէլլալ շիլլէրիլլէ շըքալարըր սը սէպէպիլլէ պիւր չօք գատընըրըր էօլիլլէր խալ , վէ պալլապ մաչիլլէր ճէրրաչըր պէլլալ շիլլէրիլլէ շըքալարըր թէքիլլալէպիլլալիլլէ պիւր-պիւրիւս կէրի սուրուլալալ աըր տէյիւ-զանն էտէրըր խալ : Յաթաթ Ուկըն նամ թալիլլալ պու նէվ մալլաթըրըն թէշիլլէք-իլլիլլէ ազալլաթ շարէլլէրի հազըրընտա պիւր չօք թէշիլլէքիլլէր էալիլլալ էօլիլլալ թէշիլլէք-իլլիլլէ նըքիտան իւլլէք գատար ազալլաթալ : Տիլլէր պիւր մէշուր թալիլլալիլլէ հիսապըն-ճա Տօք . Ուկընի հիսալլալիլլէ իքաթաթ պոււտան հիլլա գատընըրըն պու նէվ իլլէթի-

